

SỰ ĐỘC ĐÁO, SÁNG TẠO CỦA LÃNH TỤ NGUYỄN ÁI QUỐC TRONG VIỆC TRUYỀN BẢ CHỦ NGHĨA MÁC - LÊNIN VỀ VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 1924-1927

LÊ THỊ HIỀN (*)

Tóm tắt: Bài viết tập trung phân tích vai trò của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc trong quá trình truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin vào Việt Nam, đặc biệt là thời kỳ lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc hoạt động cách mạng ở Quảng Châu (Trung Quốc), với những nét độc đáo, sáng tạo của Người trong việc truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin vào Việt Nam - trực tiếp chuẩn bị cho việc thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam năm 1930.

Từ khóa: Chủ nghĩa Mác - Lênin; Nguyễn Ái Quốc; Quảng Châu.

Abstract: This article focuses on analyzing the role of leader Nguyen Ai Quoc in the dissemination of Marxism-Leninism in Vietnam, especially during his revolutionary activities in Guangzhou (China), highlighting his unique and creative approaches that directly contributed to the establishment of the Communist Party of Vietnam in 1930.

Keywords: Marxism-Leninism; Nguyen Ai Quoc; Guangzhou.

Ngày nhận bài: 10/5/2025

Ngày biên tập: 13/6/2025

Ngày duyệt đăng: 19/7/2025

1. Quá trình lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin về Việt Nam (1924-1927)

Từ lúc đứng vào hàng ngũ những người cộng sản Pháp đến khi thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh đã hoạt động không biết mệt mỏi, liên tục để truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin vào Việt Nam. Trong quá trình đó, khi ở Paris (Pháp) là chặng đầu tiên - *chặng thức tỉnh*. Ở đây, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã sử dụng báo chí làm công cụ tuyên truyền chủ yếu của mình. Thông qua báo chí, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã thức tỉnh đồng bào, tố cáo, bóc trần bộ mặt thật của chủ nghĩa thực dân Pháp và bè lũ tay sai bản xứ trước dư luận trong và ngoài nước. Qua đó, thức tỉnh nhân dân bị áp bức, bóc lột vùng dậy đấu tranh để giải phóng đất nước. Đó cũng chính là những hiểu biết

sâu sắc và đúng đắn về đối tượng của cuộc cách mạng dân tộc mà lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã đưa tới cho Nhân dân ta. Vì vậy, thời kỳ ở Paris (Pháp) được xác định là thời kỳ đầu của quá trình lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin về nước.

Tháng 6/1923, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc rời Pháp đi Liên Xô. Đó là mốc mở đầu cho chặng thứ hai trong quá trình hoạt động truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin của Người - thời kỳ hoàn thiện thế giới quan, nhân sinh quan cách mạng, đặt mối liên hệ trực tiếp giữa Quốc tế Cộng sản, Đảng Cộng sản Liên Xô với phong trào cách mạng Việt Nam. Kết quả quan trọng nhất giai đoạn này là lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã phác họa những nét lớn về chiến lược cho cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc của Nhân dân ta. Tất cả những nội dung đó được phản ánh cụ thể, sinh động qua các tác phẩm như: Bản án chế độ thực dân Pháp, Trung Quốc và Thanh niên Trung Quốc, những bài viết đăng trên báo Sự Thật...

(*) TS; Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh

Ngày 11/11/1924, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đến Quảng Châu (Trung Quốc) trong bối cảnh tình hình chính trị thuận lợi và quan trọng nhất là có một tổ chức cách mạng của thanh niên yêu nước Việt Nam đang thực sự sẵn sàng tiếp nhận những gì mới mẻ cho chính hành động của mình. Đây là chặng thứ ba, chặng cuối cùng trong quá trình truyền bá tinh thần cách mạng vô sản về trong nước. Thời kỳ này khác với hai thời kỳ trước không chỉ ở khoảng cách địa lý mà còn ở chính những điều kiện mới về chất mà các thời kỳ trước và điều kiện lịch sử Trung Quốc lúc đó đã tạo ra. Chính hoàn cảnh mới đó đã quyết định phương thức hoạt động của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc ở thời kỳ này. Người đã không dừng lại ở những phương tiện đã có như ra báo, viết sách, bồi lễ nếu chỉ dừng lại ở đó sẽ không thể đẩy mạnh được hoạt động truyền bá tư tưởng mới về nước. Do vậy, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã sử dụng những hình thức cao hơn: đào tạo đội ngũ những người tuyên truyền, thành lập một tổ chức và thúc đẩy truyền bá chủ nghĩa tư tưởng cách mạng vô sản trong quần chúng lao động.

Điểm nổi bật ở thời kỳ này là việc truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin không chỉ được thực hiện bởi một mình lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc, mà còn bởi các học trò được đặt trong tổ chức cách mạng do Người tạo dựng. Trong thời gian hoạt động ở Quảng Châu, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã trực tiếp mở được 03 lớp với 75 học viên. Nội dung học tập mới mẻ và phong phú đã lôi cuốn sự say mê học tập của học viên, nhưng thu hút mạnh mẽ nhất đối với họ chính là những bài giảng của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc. Bằng lối diễn giảng sinh động, hấp dẫn, với nhiều dẫn chứng cụ thể, thiết thực, phù hợp với đối tượng, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã làm sáng tỏ nhiều vấn đề lý luận vốn rất phức tạp, khó hiểu trở nên sinh động và dễ hiểu, giúp cho họ hiểu sâu, nhớ lâu, thực hành tốt. Sau một thời gian, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã đào tạo được một đội ngũ cán bộ cách mạng nòng cốt cho cách mạng Việt Nam. Một bộ phận được cử đi Liên Xô và các nước để tiếp tục học tập. Phần lớn về nước tuyên truyền

cách mạng, phát động tổ chức quần chúng và mở rộng công tác đấu tranh chống thực dân Pháp. Ngoài việc huấn luyện cán bộ để tuyên truyền, đưa chủ nghĩa Mác - Lênin vào Việt Nam, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc còn chú ý đến việc xây dựng tổ chức cách mạng tuân tự theo từng bước, từ việc tiếp xúc tìm hiểu những người yêu nước Việt Nam đang hoạt động ở Quảng Châu (Trung Quốc) đến việc thành lập một nhóm bí mật là Cộng sản Đoàn làm hạt nhân, cuối cùng là thành lập Hội Việt Nam cách mạng thanh niên và đặt tổ chức này trong mối liên hệ với cách mạng Đông Nam á, tức là thành lập Hội Liên hiệp các dân tộc bị áp bức.

Cũng giống như thời kỳ trước, thời kỳ ở Quảng Châu (Trung Quốc), lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc và Việt Nam Thanh niên cách mạng đồng chí Hội đã xuất bản ngay Báo Thanh niên để làm phương tiện tuyên truyền mục đích, tôn chỉ và chủ trương của Hội, hướng dẫn hoạt động cách mạng của mỗi học viên. Báo Thanh niên - cơ quan ngôn luận của Hội Việt Nam cách mạng thanh niên ra số đầu tiên vào ngày 21/6/1925 tại Quảng Châu. Trong một bản báo cáo gửi Quốc tế Cộng sản đề ngày 03/6/1926, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc viết “Ở đây, chúng tôi đã xuất bản tờ báo hàng tuần - Báo Thanh niên”⁽¹⁾. Hội Việt Nam cách mạng thanh niên đã sử dụng thành công, có hiệu quả Báo Thanh niên để truyền tải chủ nghĩa Mác - Lênin vào Việt Nam. Từ ngày 21/6/1925 đến tháng 4/1927, Báo Thanh niên đã ra được 88 số và trong suốt thời kỳ tồn tại của Hội Việt Nam cách mạng thanh niên, Báo đã ra được 200 số. Ngoài báo chí, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc còn viết tác phẩm “Đường Kách mệnh” để truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin về Việt Nam. Tác phẩm đã chỉ ra con đường cụ thể để giải phóng dân tộc mình, đồng bào mình khỏi kiếp nô lệ, chấm dứt cuộc khủng hoảng về đường lối cứu nước từ cuối thế kỷ XIX cho đến những năm hai mươi đầu thế kỷ XX. Trong tác phẩm, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc còn đánh giá cao sức mạnh của chủ nghĩa yêu nước và tinh thần dân tộc, chủ trương đại đoàn kết chống lại áp bức, cường quyền.

2. Những nét độc đáo, sáng tạo của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc trong truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin về Việt Nam từ năm 1924 đến năm 1927

Thứ nhất, truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin từ Quảng Châu về Việt Nam thông qua đào tạo, bồi dưỡng, huấn luyện cán bộ, thực chất là thông qua một phương tiện tuyên truyền sống. Tại Quảng Châu, với những điều kiện thuận lợi, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã sử dụng phương tiện này trước tất cả các phương tiện khác như việc xây dựng tổ chức cách mạng xuất bản báo chí, sách vở, đó là việc mở các lớp huấn luyện chính trị, đào tạo cán bộ tuyên truyền, những người tổ chức. Không những tự mở lớp mà lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc còn lựa chọn những học trò xuất sắc gửi đi đào tạo ở Trường Đại học cộng sản của những người lao động phương Đông ở Mát-xcơ-va. Phần lớn những học viên sau khi học xong được kết nạp vào tổ chức cách mạng và trở về nước hoạt động. Ngoài việc trang bị hệ thống lý luận cách mạng, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đặc biệt chú ý huấn luyện cho những người tuyên truyền kỹ thuật hoạt động cách mạng với tất cả những chi tiết cụ thể nhất để có thể ứng phó với mọi hoàn cảnh hoạt động. Trên thực tế, những người tuyên truyền đã tuân theo những nguyên tắc mà lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã trang bị, nhờ vậy đã thu được những kết quả tốt đẹp, trước hết là bảo toàn được lực lượng cách mạng và phát triển tổ chức cách mạng trong nước cho dù thực dân Pháp có cả một hệ thống mật thám với mọi phương tiện kỹ thuật. Đây chính là nét độc đáo, sáng tạo của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc trong việc sử dụng phương tiện tuyên truyền sống để truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin ở nước ta.

Thứ hai, để truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin vào Việt Nam, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã thành lập nên các tổ chức cách mạng vừa tầm, tạo "bước đệm" chuẩn bị cho việc ra đời của Đảng Cộng sản Việt Nam sau này. Một vấn đề đặt ra ở đây là tại sao lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc không thành lập ngay một Đảng Cộng sản mà chỉ thành lập một tổ chức cách mạng quần chúng mang tính chất quá độ? Để giải đáp thấu đáo vấn đề này, cần thiết

phải xem xét bối cảnh lịch sử đặc thù của Việt Nam vào thời điểm đó. Lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc, với tầm nhìn sâu rộng và sự am hiểu sâu sắc về tình hình đất nước, đã xuất phát từ chính thực trạng xã hội để đưa ra quyết định mang tính chiến lược. Thực tế cho thấy, vào đầu thế kỷ XX, Việt Nam là một xã hội nông nghiệp lạc hậu với khoảng 95% dân số là nông dân. Phần lớn dân chúng chìm trong cảnh nghèo đói, mù chữ và thiếu hiểu biết trầm trọng về các vấn đề chính trị, xã hội nên khái niệm về "cách mạng vô sản" hoàn toàn xa lạ đối với đại đa số người dân. Trong bối cảnh đó, việc thành lập ngay một Đảng Cộng sản với những lý luận cao siêu và phức tạp sẽ khó có thể thu hút được sự tham gia và ủng hộ rộng rãi của quần chúng nhân dân.

Nhận thức rõ điều này, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã vận dụng một cách sáng tạo những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin vào hoàn cảnh cụ thể của Việt Nam. Người hiểu rằng, để chủ nghĩa Mác - Lênin thực sự bén rễ và phát triển trên mảnh đất Việt Nam thì cần phải có một quá trình tiếp cận và truyền bá phù hợp. Việc thành lập các tổ chức tiền thân mang tính chất quần chúng với những mục tiêu và hình thức hoạt động gần gũi với đời sống và nguyện vọng của người dân là một bước đi khôn ngoan và cần thiết. Thông qua các tổ chức này, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc và những người cộng sản tiền bối đã từng bước truyền bá những tư tưởng sơ khai về giải phóng dân tộc, về quyền lợi của người lao động. Các hoạt động của các tổ chức này không chỉ tập trung vào việc giác ngộ chính trị, mà còn chú trọng đến việc nâng cao dân trí, cải thiện đời sống vật chất và tinh thần cho người dân. Đây chính là quá trình "đưa chủ nghĩa Mác - Lênin vào Việt Nam" một cách thiết thực và hiệu quả. Đến khi chủ nghĩa Mác - Lênin đã được gieo mầm và bắt đầu nảy nở trong phong trào công nhân và các tầng lớp yêu nước khác, khi nhận thức chính trị của quần chúng đã có những bước tiến quan trọng, thì việc thành lập một Đảng Cộng sản với đường lối chính trị rõ ràng và khả năng lãnh đạo thống nhất mới trở thành một yêu cầu tất yếu của lịch sử.

Sự kết hợp giữa lý luận cách mạng tiên tiến của chủ nghĩa Mác - Lênin với sức mạnh tiềm tàng của phong trào công nhân, đặc biệt là sự kết hợp với phong trào cách mạng yêu nước ở Việt Nam đã tạo ra một động lực to lớn, dẫn đến sự ra đời của Đảng Cộng sản Việt Nam, một bước ngoặt lịch sử quan trọng trong sự nghiệp giải phóng dân tộc và xây dựng đất nước sau này.

Thứ ba, truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin từ Quảng Châu về Việt Nam thông qua phong trào yêu nước (cụ thể là những thanh niên yêu nước) đến phong trào công nhân. Tiếp thu chủ nghĩa Mác - Lênin, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc xác định lực lượng nòng cốt và lãnh đạo cách mạng Việt Nam là giai cấp công nhân. Tuy nhiên, điểm khác biệt và cũng là nét sáng tạo của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc là chủ nghĩa Mác - Lênin trước khi đến phong trào công nhân, được truyền bá qua phong trào yêu nước, bởi giai cấp công nhân Việt Nam trong giai đoạn này số lượng rất ít (khoảng hơn 1% dân số), chất lượng kém, đa số xuất phát từ nông dân, họ bị bóc lột, bị tước đoạt ruộng đất và trở thành công nhân, họ không có kỷ luật lao động, trình độ, tư duy tiểu nông rất hạn chế. Vì vậy, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc xác định việc truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin phải được thực hiện thông qua phong trào yêu nước. Trong suốt chiều dài lịch sử, chủ nghĩa yêu nước đã trở thành một truyền thống quý báu, một sức mạnh tinh thần to lớn, gắn kết mọi tầng lớp nhân dân trong các cuộc đấu tranh chống ngoại xâm.

Đặc biệt, những thanh niên yêu nước là những người có tinh thần dân tộc cao, sẵn sàng chiến đấu và hy sinh vì độc lập tự do của Tổ quốc. Họ là những người trẻ tuổi, có khát vọng thay đổi, dễ dàng tiếp thu những tư tưởng mới mẻ và tiến bộ. Do đó, ngay khi đặt chân đến Quảng Châu (Trung Quốc) - một địa điểm có sự tập trung của đông đảo thanh niên yêu nước Việt Nam, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã chủ động tiếp cận và gặp gỡ họ và nhận ra rằng, đây chính là lực lượng nòng cốt ban đầu, là cầu nối quan trọng để truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin vào Việt Nam. Với lòng nhiệt huyết và tinh thần dân tộc sẵn có, những người yêu nước này đã trở thành đối tượng tiếp thu lý tưởng cộng sản một cách nhanh chóng và tích cực. Lãnh tụ

Nguyễn Ái Quốc đã tập hợp những thanh niên yêu nước này thành một tổ chức cách mạng có tên gọi “Hội Việt Nam cách mạng thanh niên”. Đây là một bước đi sáng tạo, kết hợp nhuần nhuyễn giữa chủ nghĩa yêu nước truyền thống và chủ nghĩa quốc tế cộng sản.

Trong quá trình giáo dục và huấn luyện, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã trang bị cho các hội viên những kiến thức cơ bản về chủ nghĩa Mác - Lênin, về tình hình thế giới và trong nước, về con đường cách mạng vô sản, đồng thời khơi dậy và củng cố tinh thần yêu nước, ý chí đấu tranh giải phóng dân tộc trong mỗi người. Chủ trương “vô sản hóa” là bước đi chiến lược quan trọng tiếp theo của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc. Sau khi được huấn luyện và giác ngộ lý tưởng cộng sản, các hội viên của Hội Việt Nam cách mạng thanh niên đã trở về nước, đi sâu vào các nhà máy, hầm mỏ, đồn điền, sống và làm việc cùng với công nhân để trực tiếp tuyên truyền, vận động, tổ chức và lãnh đạo phong trào công nhân. Quá trình “vô sản hóa” không chỉ giúp cho những người cộng sản hiểu rõ hơn về đời sống và những khó khăn của giai cấp công nhân, mà còn góp phần nâng cao ý thức chính trị, tinh thần đoàn kết và khả năng đấu tranh của lực lượng này. Sự gắn kết giữa những người cộng sản được trang bị lý luận tiên tiến và phong trào công nhân ngày càng lớn mạnh đã tạo ra một sức mạnh tổng hợp, thúc đẩy phong trào công nhân phát triển mạnh mẽ trên phạm vi cả nước.

Chính sự truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin bằng những hình thức độc đáo, sáng tạo của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh, như thông qua phong trào yêu nước, rồi từ đó lan tỏa đến phong trào công nhân đã tạo ra những điều kiện chín muồi cho sự ra đời của một chính đảng vô sản ở Việt Nam. Năm 1930, Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời, đánh dấu một bước ngoặt lịch sử vĩ đại của dân tộc, đưa cách mạng Việt Nam đi theo con đường đúng đắn, giành được những thắng lợi to lớn trong cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc và xây dựng đất nước sau này./.

Ghi chú:

(1) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 2, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.239.